

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Милен Велушев, Стопански факултет на Софийския университет "Св. Климент Охридски", катедра "Икономика" професионално направление 3.8. Икономика

на научни трудове, представени по конкурса за заемане на академична длъжност „доцент” в научна област „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление 3.8. Икономика (Митнически регулации в международната търговия),

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, ДВ, бр. обявен в ДВ, бр. 48/28.06.2022 г, съгласно Решение на Академичния съвет.

Кандидат за заемането на конкурсната академична длъжност „доцент”: д-р Цветан Стефанов Мадански, академичен преподавател в СУ „Св. Климент Охридски“.

Основание за написване на рецензията: Заповед № РД РД-38-487/09.08.2022.

на Ректора на Университета и Решение на Научното жури от учредителното заседание.

2 Кратка информация за кандидата в конкурса

В конкурса участва един кандидат, д-р Цветан Стефанов Мадански, който е представил пълен комплект от изискуемите за допускане до конкурса документи без формални и административни пропуски и нарушения. От тях е видно, че от 1989г. д-р Мадански притежава магистърска степен по икономика, специалност „Счетоводство и контрол“. През 2018г. му е присъдена образователна и научна степен „Доктор“ в ПН 3.8. с дисертация на тема: Фактори за ефективност на митническия контрол върху трафика на фалшифицирани и пиратски стоки, нарушаващи права на интелектуална собственост.“

Д-р Мадански има редица специализации и квалификации, които са във връзка с необходимите компетентности за заемане на академичната длъжност. Сред тях се отличават Професионална квалификация по Международни икономически отношения, следдипломно обучение към Висша школа по международен бизнес и право към УНСС (2004-2005), Сертификат по прилагане на Методика за осъществяване на външен (хоризонтален) контрол в държавната администрация (2008), Завършено обучение за „Обработване на данни в шенгенската информационна система“ (2011), Завършен курс по „Основи на управлението в администрацията“ (2013)

От 1998г. д-р Мадански изнася лекции пред съсловни и професионални организации, а от 2011г. започва академичната си дейност като хоноруван преподавател в Стопански

факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. След това, през 2016г. става и хоноруван преподавател и във ВСУ „Черноризец Храбър“. От 2019 г. кандидатът е гл.ас. в Стопански факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“, катедра „Икономика“, където е и ръководител на МП „Митнически и данъчен контрол“.

Професионалната му кариера е тясно свързана с научните му интереси – от 1991г. до 2019г. д-р Мадански последователно се издига в системата на митническата администрация, като започва от на-ниското ниво като митнически инспектор и достига най-високото - главен секретар на Агенция „Митници“.

Владее писмено и говоримо руски език и ползва английски и френски език.

Научните интереси на кандидата са в областта на данъчното облагане, митническия контрол и повишаване на административния капацитет.

Обобщената биографична справка дава представа, че д- Мадански е **преподавател с богат практически опит и с компетентности в професионалното направление на откритата конкурсна процедура.**

3. Обща характеристика на научно-изследователската дейност на кандидата

а. Обемна и структурна характеристика на научните публикации

Оценяваната научноизследователска дейност на д-р Мадански обхваща публикации от различни научни жанрове:

Монографии – 3 бр. общо 606 стр.; **глава в монография** - 1 бр., 17 стр.; **научни статии** – 5 бр., с общ обем от 40 стр.; научни статии в съавторство- 2 бр. с общ обем от 21 стр., Към представените за участие в конкурса публикации има и два публикувани в сборници, изготвени в съавторство секционни доклада на конференции.

Тематично публикациите покриват теми на данъчното облагане, митническия контрол и повишаването на административния капацитет, което попада в обекта на конкурса. Повечето от депозираните публикации са самостоятелно разработени, с изключение на две студии в съавторство, където участието на двамата автори е разпределено съобразно действащия стандарт на СУ „Св. Климент Охридски“. Преимуществено публикациите са на български език - 10 бр., следвани от тези на руски език - 3 бр.

Освен списък на публикациите за участие в конкурса, кандидатът е представил и справка за цитиранията на негови произведения. От нея се установяват цитирания в монографични издания и колективни токове с научно рецензиране, формиращи общо 100 точки, което превишава необходимия брой точки според националните и вътрешните университетски наукометрични изисквания.

Смятам, че резултатите от научните изследвания са в достатъчна степен оповестени, познати и оценени от академичната и експертната общност в рамките на реализирания общ брой публикации и участия в конференции. Представен е хабилитационен труд, с което коректно се изпълняват националните и вътрешните са Софийския университет изисквания за заемането на академична длъжност „доцент“.

б. Количествена оценка на съответствието с минималните наукометрични национални и университетски изискванията

На база на предоставените справки и други документи за участие в конкурса приемам, че кандидатурата на д-р Мадански не само покрива показателите, формиращи минималните национални изисквания към научната и преподавателската дейност на кандидатите за заемане на академичната длъжност „доцент“, дефинирани в чл. 2б на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), конкретизирани в приложение към чл. 1а, ал.1 на правилника за прилагане на Закона за развитието на академичния състав в Република България, но и значително ги надвишава.

4. Оценка на представения монографичен труд

Според чл. 24, ал. 1, т. 3 ЗРАСРБ ключово условие е кандидатите за заемане на академичната длъжност „доцент“ да са представили публикуван монографичен труд или равностойни публикации в специализирани научни издания.

Хабилитационният труд на д-р Мадански е със заглавие *„Митнически регулации и икономически аспекти на вноса на стоки в ЕС“*, Издателство на БАН „Проф. Марин Дринов“, София, 2021г. Той е в обем на 216 печатни страници, структуриран в: увод, три глави, заключение и използвана литература

Целта на изследването е да се проучат регулации на Европейския съюз в митническата област и да бъдат анализирани актуалните икономически аспекти на вноса на стоки в ЕС от Китай и САЩ. Това е една изключително значима и актуална тема, предвид факта, че страните-членки на ЕС са в митнически съюз, което предполага както съществуването на едни и същи регулации, така и уеднаквяване на специфичните действия и процедури в практиката по прилагане на тези регулации в рамките на Съюза. Освен това, в условията на нарастваща несигурност като функция от главоломно нарастващите обеми и многообразие на търгувани стоки, глобални заплахи и климатични промени, функциите на митническите администрации неминуемо се разширяват, за да включат такива като опазване на живота и здравето на гражданите или съобразяване на митническите практики с търговската политика на Съюза.

Монографията има предимно практико-приложен характер, като в целостта си демонстрира, че ефективността на митническите регулации може да бъде анализирана и чрез системно проучване на търговските процеси, които протичат в резултат от прилагането

на тези регулации. Изследването цели да запълни празнина в българската научна литература като систематизира информацията за спецификите на прилагане на митническите регулации. За да постигне тази цел изследването е разделено на три части:

Първата глава е посветена на митническите регулации при внос на стоки в ЕС. В нея авторът изяснява какво представлява и обхваща митническата територия на ЕС, представя митническите регулации за внос и изброява инструментите на митническата политика на ЕС. Важно място в главата заема дискусиата за дигитализацията на дейностите по митническото обслужване, където авторът привежда редица доводи в полза на тезата, че дигитализацията, с чиято помощ ще се обединят ресурси и ще се създадат по-съвършени платформи за сътрудничество, ще доведе до повишаване на административния капацитет, ще намали различията между различните митнически администрации и ще уеднакви практиката по прилагане на митническите регулации.

Втората глава се занимава с особеностите на прилагането на митническите процедури по внос и в нея съществено място заема темата за определянето на страната на произход и, като следствие, на митническата стойност. Това са ключови проблеми за всяка отворена икономика, като от техния отговор зависи не само приноса на митата за приходите на страната, но и самата структура на икономиката, която тези мита защитават. Затова в главата обстойно са анализирани както функционалните характеристики на митническата стойност, така и методите за нейното установяване. Детайлно са описани спецификите на различните режими на внос на стоки, като са приведени онагледяващи примери, от които става ясно как Съюзът се предпазва от нелоялни търговски практики на трети страни.

В трета глава ЕС е представен като един от най-важните играчи в световната търговия, защото понастоящем 30% от обема на международно търгувани стоки са с произход страна-членка. Подобни обеми търгувани стоки имат само САЩ и Китай. Затова и главата е посветена на анализ на вноса в ЕС на стоки от тези две страни, като основното внимание е фокусирано върху търговските отношения с Китай, най-значимият търговски партньор на ЕС, като авторът успешно аргументира тезата си, че стратегията на ЕС, почиваща на убеждението, че ако поддържа активни търговски отношения с Китай, китайската икономика ще се либерализира, ще се наложи императива за върховенство на закона и ще се демократизира политическата система е погрешна. На този фон търговските отношения със САЩ изглеждат по различен начин, въпреки, че също имат политически отенък. На фона на случващото се в Украйна и позицията на Китай, както и буксуващото трансатлантическо споразумение за свободна търговия, анализът на д-р Мадански за това, че ЕС разполага с мощен инструмент за създаване на повече и нови партньори, това са споразуменията за свободна търговия, и е крайно време да започне да го използва изглежда стряскащо точен. Смятам, че повдигнатия и удачно решен въпрос относно ролята на митническата администрация като посредник между администрацията на Съюза и агенти от трети страни по повод осъществяване на търговската дейност и обвързаната с тях политика на насърчаване на признаването на права и въвеждането на демократични принципи у търговските партньори на Съюза представлява сам по себе си приносен момент

в реабилитационния труд.

5. Съдържателна характеристика и оценка на научните публикации извън реабилитационния труд

Другите публикации на кандидата демонстрират експертизата му по въпросите на данъчното облагане и опазването на правата на интелектуална собственост чрез инструментите на митническия и митническият контрол.

Заслужено внимание предизвиква монографията *„Актуални въпроси на косвените данъци“*, където е развита тезата, че избягването на данъчно облагане причинява вреди за обществото, защото не позволява да се намали данъчната тежест до подкрепящо устойчивия икономически растеж ниво. Логично е поставен и разгледан въпроса за ясната и съгласувана рамка на ДДС, която заедно с уеднаквяване на практиката по прилагането ѝ представлява предпоставка за правилното функциониране на вътрешния пазар на ЕС. Направена е констатация, че системата на облагане и отчитане на ДДС понастоящем не е достатъчно ефективна и не позволява функционирането на истински единен пазар в рамките на Съюза.

Сред представените в конкурса трудове е и монографията *„Фактори за ефективност на митническия контрол върху трафика на фалшифицирани и пиратски стоки, нарушаващи права на интелектуална собственост“*. В нея обстойно са разгледани, условията при които се осъществява кражбата на интелектуална собственост, участниците на пазара на пиратски стоки и мотивите им. Това е направено с цел да се изведат конкретни политики и мерки за борба с фалшификацията, която ощетява притежателите на правата и има негативен ефект върху търговията, инвестициите и заетостта и иновациите. Темата за митническия контрол с цел защита на интелектуалната собственост е предмет на няколко предоставени за целите на конкурса изследвания, в които д-р Мадански задълбочено изследва нуждата от митнически контрол, който да следи не само за търговия с фалшифицирани стоки, но и за търговия с оборудване, което подпомага процеса на фалшификация.

Освен публикации на горните теми, кандидатът има редица научни публикации в специализирани списания на актуални теми като митническата политика по отношение на облагането на стоки с произход САЩ; възстановяването на ДДС на чуждестранни физически лица; митническият контрол върху парични средства в рамките на Европейския съюз, в които демонстрира солидни познания и творческо мислене, така че всяка от тези публикации допълва и обогатява знанието на специализираната аудитория по дискутираните теми и има принос за по-доброто разбиране на изследваните феномени.

6. Оценка на учебно-преподавателската дейност

Като преподавател в Стопански факултет гл. ас. Д-р Мадански има пълна аудиторна

и извънаудиторна учебно-педагогическа заетост в редовна, задочна и дистанционна форма на ОКС „Бакалавър” и ОКС „Магистър”, в рамките на следните академични курсове, всички свързани с обявената тематика на конкурса: „Данъчна и митническа политика на ЕС“, „Практикум по митнически контрол“, „Основи на митническия контрол“, Митнически режими и процедури“ и „Дигитализация на митническата дейност“.

Според служебна бележка изх. № 405/25.07.2022г. на СУ, през последните три поредни учебни години кандидатът реализира средногодишна натовареност от 310 академични часа аудиторна заетост. Освен това той е ръководител на магистърска програма „Данъчен и митнически контрол“.

Горните факти ми дават основание да смятам, че гл. ас. Д-р Мадански е отлично подготвен и квалифициран преподавател и че след хабилитацията си той ще продължи да поддържа високия стандарт на преподавателска дейност.

7. Оценка на оригиналността на представените трудове и на идентифицираните приноси

На база на представените за конкурса материали смятам, че д-р Мадански е методичен и компетентен изследовател, който има притежава нужните качества, за да обсъжда и анализира комплексни проблеми от сферата си на компетентност, съпадаща напълно с тази на успешния кандидат за доцент, според условията на този конкурс. Той владее техниките на научния метод и изследванията му са систематични, изводите са убедителни и са подкрепени с достатъчно и подходящи лесно проверими аргументи. Важна част от изследванията му заемат предложенията и насоките за решаване на дискутираните проблеми. Необходимо е изрично да се постави ударение на факта, че много от направените изводи в изследванията на д-р Мадански имат практическа полза, те са насочени към идентифициране на проблеми и решаването им в реални условия. Смятам също, че изследванията са оригинални и не намирам данни за плагиатство.

На този фон приемам, че установените научни приноси са значими и искам да акцентирам върху следните:

- Приноси с теоретичен характер

- Очертани и изследвани са функционалните и институционалните аспекти на митническите регулации при внос на стоки от трети страни в ЕС; (Публикация 2 в списък по т.106);
- Обоснована е дефиниция за „митнически режими и процедури“ чрез анализ и синтез на общите характеристики на понятието „митнически режим“ и „митническа процедура“ и на специфичните особености на отделните видове митнически режими и процедури; (Публикация 2 в списък по т. 106);
- Детайлно представени и научно защитени са особеностите на митническия

режим „Допускане за свободно обращение“ (процедура на внос); (Публикация 2 в списък по т. 106);

- Представен е оригинален прочит на митническите регулации в контекста на противодействието на прането на пари; (Публикация 2 в списък по т. 106);

Изведени са основните характеристики на митата, автономните мерки за тяхното суспендиране и тарифните квоти, представени са антидъмпинговите, субсидийните и защитните мерки; (Публикация 2 в списък по т. 106).

- Анализирани са съвременните икономически аспекти на вноса на стоки от най-големите търговски партньори на ЕС – Китай и САЩ; (Публикации 2 и 8 в списък по т. 106).

- Извършено е цялостно проучване и систематично представяне на регулаторната рамка на косвените данъци в ЕС – ДДС и акциз; (Публикация 1 в списък по т. 106)

- Анализирани и представени са особеностите на митническата дейност, свързана с косвеното данъчно облагане в ЕС; (Публикация 1 в списък по т. 106)

- Изследвана е динамиката на данъчната и акцизната политика на ЕС и в национален аспект (Публикация 1 в списък по т. 106).

- **Приноси с практико-приложен характер**

- Разгледани са методически особености на изучаването на митническите режими и процедури, които се извеждат от техния полемичен характер на теоретично равнище. (Публикация 2 в списък по т. 106).

- Изведени са основополагащите особености на прилаганите митнически режими и процедури, коментирани са свързаните с тях основни документи, правила и рискове и е приложено подходящо онагледяване на митническите процедури. Представени са конкретните характеристики на митата, автономните мерки за тяхното суспендиране и тарифните квоти и са изяснени същността и начина на прилагане на антидъмпинговите, антисубсидийните и защитните мерки. (Публикация 2 в списък по т. 106).

- Направена е систематизация на отделните видове мита по различни критерии и са изтъкнати отделни проблеми, свързани с възможности за тяхното заобикаляне. (Публикация 2 в списък по т. 106).

- Представени са подходящи практически примери за прилагане на различни митнически режими и процедури. Те са ориентирани към идентифицирани проблемни области при митническото облагане и предлагат описание на начина на възникване на проблемите и предприетите мерки за тяхното преодоляване. (Публикация 2 в списък по т. 106).

- Приносни моменти се съдържат както в трактовката на основни за анализираната външнотърговска дейност нормативни документи и практики, така и в приложението им към конкретни проблеми на митническата практика. Ролята на работата за утвърждаване на характеристиките и практическото приложение на косвените данъци в ЕС като поле на научен интерес сред българските икономически изследователи в контекста на непосредствения опит от външнотърговските отношения на страната през последните

години е сред основните научни приноси. (Публикация 1 в списък по т. 10б).

- Представени са подходящи практически примери както за прилагането на режим на отложено плащане на ДДС в друга държава членка, така и за видовете акцизни стоки. Те са ориентирани към идентифицирани проблемни области при митническото облагане и предлагат описание на начина на възникване на проблемите и предприетите мерки за тяхното преодоляване. (Публикация 1 в списък по т. 10б).

- Въз основа на данните от проведените изследвания е получено ново знание в областта на митническите регулации в международната търговия и косвените данъци (Публикации, 1,2 по списък 10б).

8. Критични бележки и препоръки

По отношение на представените трудове за участие в конкурса бих направил няколко бележки по подредбата на изложенията и последователността на отделните параграфи, но нямам бележки по съществуващото на съдържанието и смятам, че те заслужават положителна оценка. Препоръката ми е занапред кандидатът да фокусира усилията си в публикации на някой от останалите официални езици на Съюза, което ще даде възможност на по-голяма аудитория, заинтересувана от изследваните теми да се запознава със съдържанието на тези изследвания и постигнатите резултати.

Заклучение

След като се запознах с представените за целите на конкурса материали, обхващащи доказателства за образование и трудов стаж, научни публикации, списък с приноси, както и свидетелства за обема и фокуса на извършваната от д-р Мадански преподавателска дейност, смятам, че са изпълнени всички поставени от ЗРАСРБ, правилника за неговото приложение и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” изисквания за заемане на академичната длъжност „доцент“ в Стопанския факултет. Затова предлагам на членовете на Научното жури, да изберат д-р Цветан Стефанов Мадански да бъде избран за заемането на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.8 „Икономика” (Митнически регулации в международната търговия), за нуждите на СУ „Св. Климент Охридски”, Стопански факултет.

София, 09.10.2022 г.

доц. д-р Милен Велушев